

МОНІТОРИНГ ГРОМАД – КВІТЕНЬ 2026

Автори:

KSE Institute: Юлія Маркуц, Андрій Дарковіч, Владислав Шиманський

KSE University: Тетяна Лукеря

ЗМІСТ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ	2
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ГРОМАД: ЩО НОВОГО?	3
ФІНАНСОВИЙ СТАН У РЕГІОНАХ: ТЕНДЕНЦІЇ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	5
БЕЗПЕКОВА СИТУАЦІЯ В ГРОМАДАХ: СТАН І ДИНАМІКА	9
СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАД	13
МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	13
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	15

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

У квітні одночасно просувались кілька ключових змін для місцевого самоврядування – від розмежування повноважень і кадрової політики до залучення міжнародного фінансування, євроінтеграції, безпекових функцій та оновлення базових правил управління майном і місцевою демократією. Парламент ухвалив у першому читанні рамковий законопроект про розподіл повноважень між державою, областями та громадами, що в перспективі мало б чіткіше визначити, хто за які послуги і функції відповідає. Законопроект про дозвіл громадам фінансово стимулювати працівників, які залучають міжнародні гранти, за рахунок самих проєктів, підготовлено до другого читання. Паралельно розпочато підготовку до повернення конкурсного добору кадрів у громадах – вже з осені 2026 року для більшості територій, із новими механізмами кадрового резерву та кар'єрного просування. Після провалу попереднього плану реформи органів самоорганізації населення (ОСН) до Парламенту внесли новий законопроект, який повертає на порядок денний питання участі мешканців у вирішенні локальних проблем. Крім того, Уряд затвердив Національну програму адаптації законодавства до права ЄС, що поступово долучає громади до виконання євроінтеграційних зобов'язань держави, оскільки оновлене законодавство буде реалізовуватися у громадах, що означатиме комунікацію ОМС із мешканцями щодо цих змін. Крім того, нове законодавство посилило роль громад у системі національного спротиву та фінансуванні безпекових заходів, а новий Цивільний кодекс у разі ухвалення може змінити правила управління комунальним майном та участі територіальних громад у цивільно-правових відносинах. Загалом громади отримують сигнали про поступовий перехід до більш комплексної моделі управління, де місцеве самоврядування дедалі більше поєднуватиме класичні сервісні функції з новими ролями у сферах безпеки, євроінтеграції, кадрового розвитку та управління активами, хоча більшість змін поки залишаються на етапі законодавчого запуску.

Фінансова спроможність місцевих бюджетів у квітні продовжила зростати – доходи громад збільшувалися майже вдвічі швидше за інфляцію, а основні податкові надходження демонстрували стабільну позитивну динаміку. У квітні 2026 року доходи загального фонду місцевих бюджетів без трансфертів виросли на 17,9% р/р при інфляції 9,4%, що свідчить не лише про номінальне, а й про реальне зростання фінансового ресурсу громад. Головним драйвером традиційно залишається ПДФО, який формує понад половину всіх доходів місцевих бюджетів і виріс на 21% завдяки підвищенню заробітних плат. Додаткову позитивну динаміку забезпечили плата за землю, акцизний податок та податок на нерухомість, що вказує на більш стійку дохідну базу місцевого самоврядування. Водночас держава збільшила обсяг базових трансфертів, але суттєво скоротила додаткову дотацію для громад, які постраждали від війни.

У квітні війна стала не лише інтенсивнішою, а й значно більш руйнівною для цивільної інфраструктури – кількість уражень зростає значно швидше, ніж кількість обстрілів. Порівняно з квітнем минулого року кількість обстрілів у громадах виросла на 38%, тоді як ураження цивільної інфраструктури – більш ніж утричі. Головною особливістю місяця стало подальше домінування дронів і повітряних атак, які вже формують понад 84% всіх ударів. Найбільше постраждали житлові об'єкти та енергетична інфраструктура, тобто росіяни дедалі сильніше руйнують повсякденний простір життя мешканців. Попри те, що основний тягар і надалі несуть прифронтові та великі міські громади, ураження все частіше виходять за межі традиційних зон ризику й охоплюють ширше коло територій.

У квітні співробітництво між громадами стало менш масовим, але більш практичним – громади дедалі частіше використовують його не для формальних проєктів, а для спільного забезпечення базових послуг і збереження управлінської спроможності. Нові угоди стосувалися освіти, інклюзії, цивільного захисту, містобудування та підтримки

переміщених мешканців, а більшість із них були побудовані на делегуванні функцій сильнішому партнеру або спільному утриманні установ. Отже, міжмуніципальне співробітництво дедалі більше стає інструментом виживання й адаптації, особливо для менших, сільських або постраждалих від війни громад. У міжнародному вимірі громади продовжують шукати нові моделі партнерств – не лише через класичне побратимство, а й через спільні мережеві формати з кількома українськими громадами навколо одного іноземного партнера. Таким чином співробітництво дедалі більше переходить від декларацій до конкретних управлінських рішень.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ГРОМАД: ЩО НОВОГО?

Триває робота над розмежуванням повноважень між рівнями влади. Парламент прийняв за основу [законопроект](#), який має визначити загальні правила розподілу функцій між державою, областями та громадами й порядок передачі повноважень органам місцевого самоврядування. Документ є одним із зобов'язань України в межах Ukraine Facility та реформи державного управління. Для громад це може стати першим кроком до більш чіткого розуміння, хто за що відповідає і якими ресурсами це має забезпечуватися. Водночас законопроект поки не визначає конкретного переліку повноважень для кожного рівня влади, тому реальні зміни залежатимуть від подальших змін до галузевого законодавства.

Держава готується до поступового повернення конкурсної системи добору кадрів у органах влади та місцевого самоврядування після тривалого періоду спрощених призначень, запроваджених на початку повномасштабної війни. Парламент прийняв за основу [законопроект](#), який передбачає поетапне відновлення конкурсів для більшості органів влади та громад (за винятком тимчасово окупованих), тоді як для територій активних бойових дій і можливих бойових дій спрощений порядок призначень зберігатиметься довше. Законопроект передбачає, що конкурси мають поступово відновлюватися з осені 2026 року, а особи, призначені без конкурсного добору, зможуть перебувати на посадах лише протягом перехідного періоду 12 місяців. Відновлення конкурсної системи є одним із зобов'язань України в межах Ukraine Facility. Документ також передбачає формування кадрового резерву, нові механізми кар'єрного просування та перевагу для ветеранів війни за рівних професійних компетенцій кандидатів. Для громад це означає поступове повернення до більш формалізованої кадрової політики, однак необхідність одночасно проводити значну кількість конкурсів може створити додаткове кадрове й організаційне навантаження, особливо для невеликих громад.

Триває робота над створенням додаткових стимулів для залучення міжнародного фінансування та утримання фахівців, які працюють із грантовими програмами у громадах. Профільний комітет уже підготував [законопроект](#) до другого читання. Під час доопрацювання документ став більш вузьким: із нього вилучили положення щодо державної служби, тому тепер він стосується лише ОМС. Законопроект передбачає можливість встановлення доплат посадовцям місцевого самоврядування за роботу над міжнародними проектами за рахунок коштів самих програм і грантів, а порядок таких виплат мають визначати місцеві ради на основі типових правил, затверджених Урядом. Очікується, що цей механізм посилить спроможність громад залучати міжнародне фінансування та конкурувати за кваліфіковані кадри без додаткового навантаження на місцеві бюджети. Втім, ефективність цих змін залежатиме від здатності громад працювати з міжнародними партнерами, що може посилити розрив між більш і менш інституційно спроможними громадами.

Після того, як Парламент не підтримав оновлення [законодавства про органи самоорганізації населення \(ОСН\)](#), зареєстровано новий [законопроект, який повертає реформу ОСН до порядку денного](#). Документ продовжує підходи законопроекту, який Парламент не підтримав у другому читанні, і передбачає оновлення правил діяльності ОСН, розширення можливостей для участі у вирішенні локальних питань та посилення взаємодії між мешканцями й органами місцевого самоврядування. Ініціатива також є частиною зобов'язань України перед ЄС. Для громад це може створити додаткові інструменти самоорганізації мешканців та участі у вирішенні місцевих проблем, особливо в умовах війни та відновлення. Ефективність нових механізмів залежатиме від того, наскільки органи місцевого самоврядування будуть готові залучати ОСН до реального вирішення локальних питань

Посилюється залучення органів місцевого самоврядування до системи національного спротиву та фінансування заходів безпеки на місцевому рівні. 14 квітня набув чинності [Закон України №4826-IX](#), який розширює повноваження громад у сфері територіальної оборони та підготовки населення до національного спротиву. Документ передбачає зобов'язання фінансувати з бюджетів громад заходи територіальної оборони місцевого значення, а також спрямовувати кошти на утримання філій центрів підготовки громадян до національного спротиву. Окремі повноваження щодо створення таких центрів, затвердження положень про їхню діяльність та кадрові рішення закріплено за Київською та Севастопольською міськими радами. Крім цього, на рівні обласних, районних та столичної військових адміністрацій запроваджуються посади заступників голів із числа військовослужбовців "для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі". Для громад це означає подальше посилення ролі місцевого самоврядування у питаннях безпеки та оборони, але водночас створює нові фінансові й організаційні зобов'язання, виконання яких залежатиме від ресурсної бази та безпекового контексту громад.

Україна переходить до більш системного етапу адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу, що поступово впливатиме й на роботу органів місцевого самоврядування. 1 квітня Уряд затвердив [Національну програму адаптації законодавства України до acquis ЄС](#), яка визначає конкретні законодавчі кроки, строки їх реалізації та відповідальних виконавців у межах переговорного процесу про вступ до ЄС. Документ зобов'язує центральні органи влади готувати відповідні законопроекти щонайменше за шість місяців до запланованого терміну їх розгляду Верховною Радою, а моніторинг виконання програми здійснюватиметься через інформаційну систему "Пульс вступу". Для громад це означає поступове посилення євроінтеграційного виміру в місцевій політиці – від оновлення внутрішніх процедур і регуляторних підходів до необхідності враховувати європейські стандарти у стратегічному плануванні, управлінні ресурсами та наданні публічних послуг.

Розпочато одну з найбільших цивільно-правових реформ останніх років – в Україні зареєстровано [проєкт нового Цивільного кодексу, який може суттєво змінити правила управління майном та участі громад у цивільних правовідносинах](#). Необхідність оновлення кодексу пов'язана з потребою адаптувати цивільне законодавство до сучасних економічних реалій, цифровізації, європейських правових підходів, а також із запитом бізнесу та суспільства на більш передбачуване й ефективне правове регулювання. Проєкт врегульовує різні інструменти управління майном, зокрема нещодавно [запроваджений](#) узуфрукт (право безоплатного користування майном), та впроваджує механізми соціального узуфрукту. Наприклад, це може стосуватись безоплатного користування комунальним чи державним майном для соціальних потреб – зокрема, під соціальне житло або діяльність організацій, що надають соціальні послуги. Водночас це одна з найбільш дискусійних норм проєкту, адже поняття «соціальної мети» є доволі широким і нечітким. Через це критики говорять про ризик фактичного довгострокового вибуття

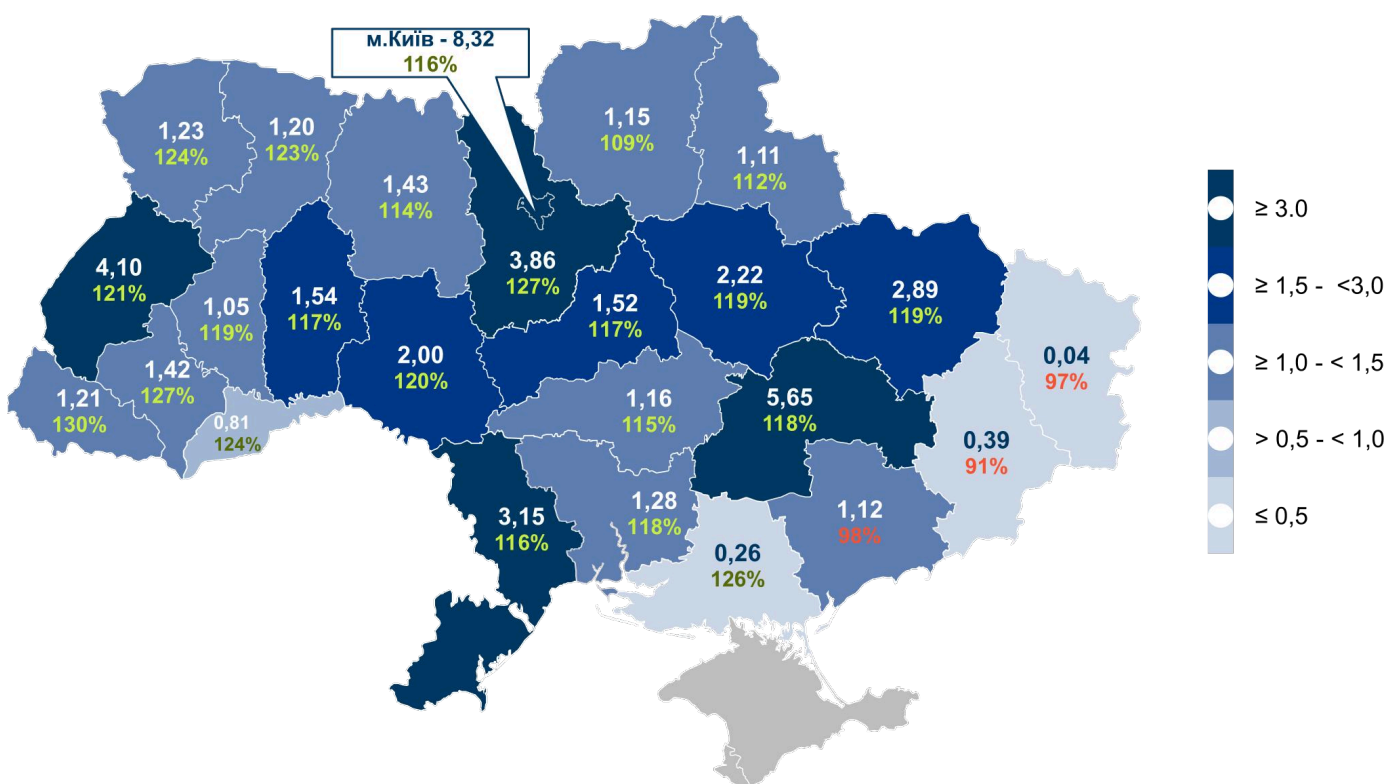
майна з користування власника. Документ оновлює підходи до створення та функціонування юридичних осіб публічного права та чіткіше визначає, через які органи територіальні громади реалізують цивільні права та виконують цивільні обов'язки. Для громад це може означати появу нових правових механізмів управління комунальними активами, залучення партнерств та чіткіше розмежування ролей органів місцевого самоврядування у майнових і договірних відносинах.

ФІНАНСОВИЙ СТАН У РЕГІОНАХ: ТЕНДЕНЦІЇ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ¹

За квітень 2026 року порівняно з квітнем 2025 року доходи загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) **виросли на 17,9%**, що в 1,9 раза перевищує індекс інфляції – 9,4% (квітень 2026 до квітня 2025). Це свідчить про реальне зростання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, що дозволяє збільшувати видатки на соціальні проекти, інфраструктуру та послуги. Станом на 1 травня надходження становили **50,1 млрд грн**. Темпи приросту доходів (без трансфертів) місцевих бюджетів (громад, районів та областей) у 14 областях перевищували середній показник по Україні.

РИСУНОК 1.

Надходження загального фонду (без трансфертів) у квітні 2026 (млрд грн) та темп їхнього зростання до квітня 2025, %

Джерело: Мінфін, OpenBudget

¹ Розділ підготовлено в межах єдиного аналізу тенденцій місцевих бюджетів, який викладено у продуктах KSE Institute «Бюджетний барометр» та «Моніторинг громад»

ПДФО традиційно займає найбільшу частку в структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів) – 57,5%. Обсяг надходжень цього податку за квітень 2026 року становив 28,8 млрд грн (+21,0% р/р). Передусім це пов'язано зі зростанням середньої заробітної плати. Згідно з даними work.ua, зарплата з квітня 2025 року по квітень 2026 року виросла на 18,4% (з 24 500 грн до 29 000 грн).

У квітні другим за обсягом у структурі доходів загального фонду (без трансфертів) є надходження єдиного податку (з часткою 19,0%), який становив 9,5 млрд грн (+7,5%). Зростання пов'язане з підвищенням мінімальної заробітної плати на 8,1%, а прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 9,9%. Від цих величин залежить розмір податку для ФОП II групи та ФОП I групи відповідно. За даними opendatabot, загальна кількість ФОПів у квітні 2026 року була більшою, ніж в аналогічний період минулого року, на 69 062 (у квітні 2026 року – 2 191 823).

Третім за обсягом у структурі доходів загального фонду (без трансфертів) є надходження плати за землю (з часткою 8,4%), яка становила 4,2 млрд грн (+18,4%). За інформацією [ДПС](http://dpc.gov.ua), коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земельної ділянки у 2026 році (за 2025 рік) становить 1,08. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації є базою оподаткування земельним податком та орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності і використовується для розрахунку плати за землю.

Акцизного податку надійшло 3,7 млрд грн (+26,5% р/р), що пов'язано із загальною інфляцією та зростанням ставок акцизів. Бойові дії на Близькому Сході підвищують ціни на нафту та нафтопродукти, відповідно, зростає і обсяг сплачених із них акцизів, а рівень акцизів на тютюнові вироби уряд поступово підвищує до європейського. Крім того, уряд удосконалив механізм адміністрування акцизного податку – запроваджені з березня 2025 року в тестовому режимі електронні акцизні марки (на алкогольні напої, тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах) стали обов'язковими у 2026 році.

Фактичні надходження податку на нерухоме майно збільшились порівняно з квітнем 2025 року на 14,3% до 2,0 млрд грн. Це зростання пов'язане з підвищенням мінімальної заробітної плати, яка використовується для розрахунку податку для юридичних осіб і станом на 1 січня 2025 року була на 12,7% вищою, ніж роком раніше.

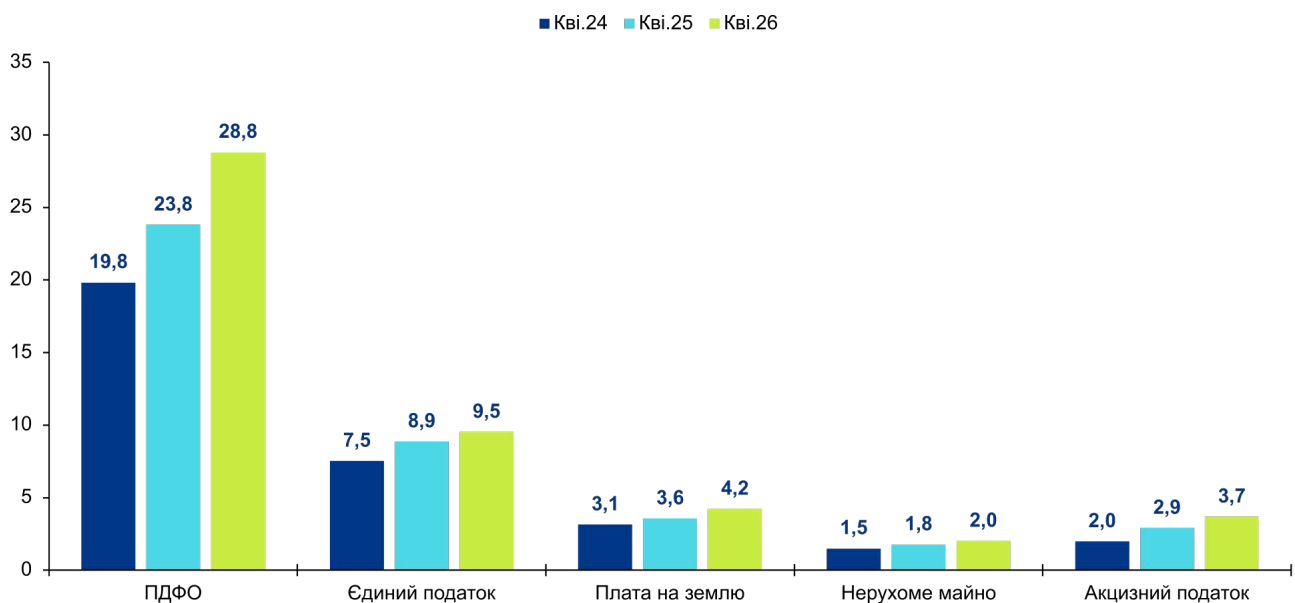
ЗАКОНОДАВЧА ОСНОВА ТА ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ПОДАТКІВ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У КВІТНІ

- Єдиний податок для ФОП II групи становить 20% від мінімальної заробітної плати – 1 729,4 грн, для ФОП I групи -- 10% від прожиткового мінімуму або 332,8 грн. ФОПи I і II групи сплачують єдиний податок щомісячно до 20 числа, а ФОП III групи зобов'язані сплатити єдиний податок у травні за I квартал 2026 року.
- Плата за землю є обов'язковим платежем у складі податку на майно та включає земельний податок, а також орендну плату за земельні ділянки державної і комунальної власності. У квітні 2026 року юридичні особи сплатити плату за землю за березень 2026 року.
- Юридичні особи сплачують податок на нерухоме майно авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом.

- Фізичні особи зобов'язані сплачувати податок на нерухоме майно за 2025 рік протягом 60 днів з дня вручення їм податкового повідомлення-рішення, які надсилаються до 01 липня 2026 року.
- У квітні підприємці сплачували акцизний податок за березень 2026 року.

РИСУНОК 2.

Надходження за основними податками до загального фонду місцевих бюджетів за квітень 2024–2026 років, млрд грн

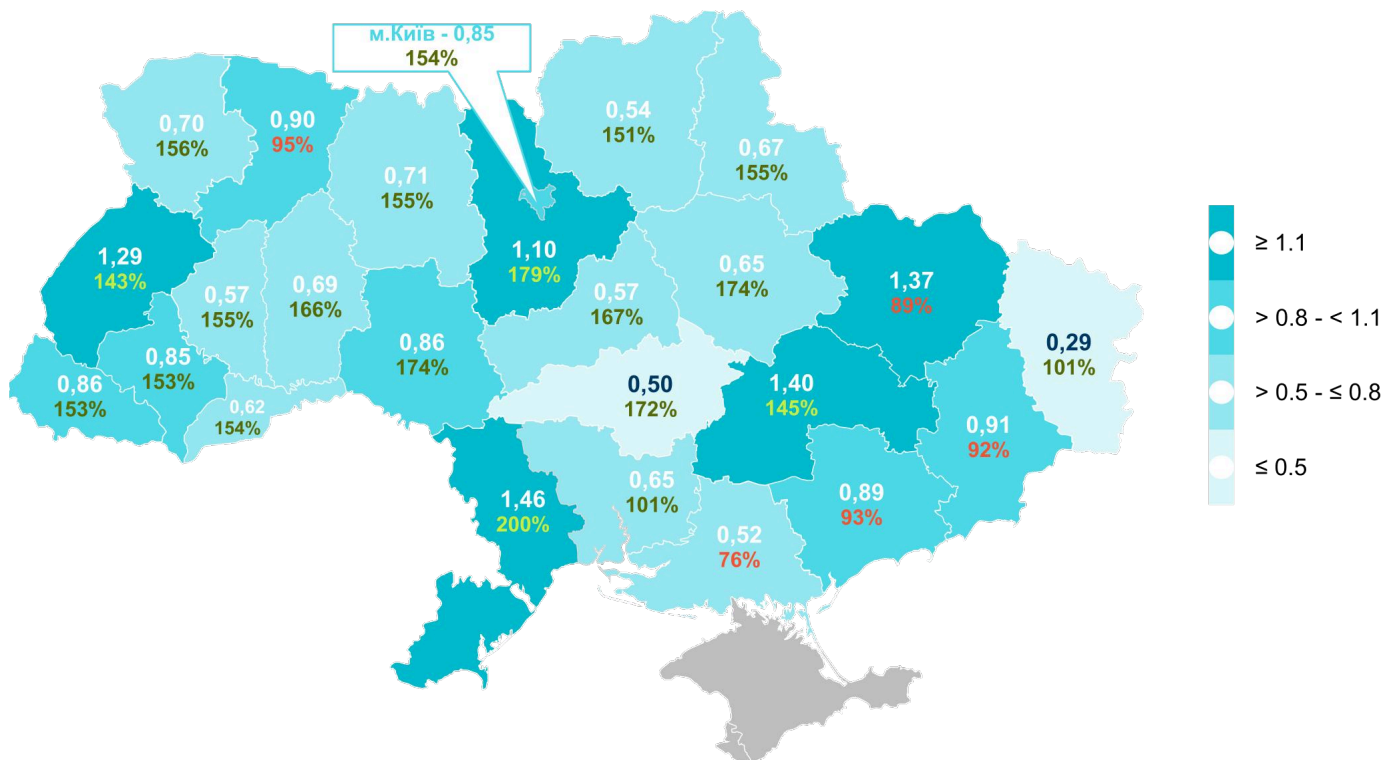
Джерела: Мінфін, OpenBudget

У квітні 2026 року Уряд перерахував місцевим бюджетам трансфертів на 33,3% більше, ніж за квітень 2025 року, зокрема базової дотації – на 20,5%, освітньої субвенції – на 35,2%. Зростання освітньої субвенції пов'язане з підвищенням заробітної плати педагогам з 1 січня 2026 року на 30%. Додаткової дотації для ОМС, що зазнали негативного впливу повномасштабної збройної агресії російської федерації, за квітень 2026 року надійшло на 61,0% менше, ніж за квітень 2025 року (її отримали 2 обласних бюджети й 113 бюджетів територіальних громад). Ця дотація має вирівняти фінансові диспропорції в місцевих бюджетах, забезпечити стабільні виплати зарплат у бюджетній сфері та компенсувати втрати доходів громад, спричинені російською агресією. Розподіл дотації здійснюється щоквартально на основі фактичних втрат доходів від ПДФО, податку на майно, єдиного податку та податку на прибуток. Зменшення цієї дотації (-16,7% до 2025 року) пов'язане зі зміною правил розрахунку, яких не було у 2025 році:

- при розрахунку ПДФО тепер враховують **зростання мінімальної зарплати** — тобто якщо надходження зросли лише через підвищення МЗП, а не через реальне відновлення економіки, дотацію зменшують;
- для обласних бюджетів додали врахування **податку на прибуток підприємств**.

РИСУНОК 3.

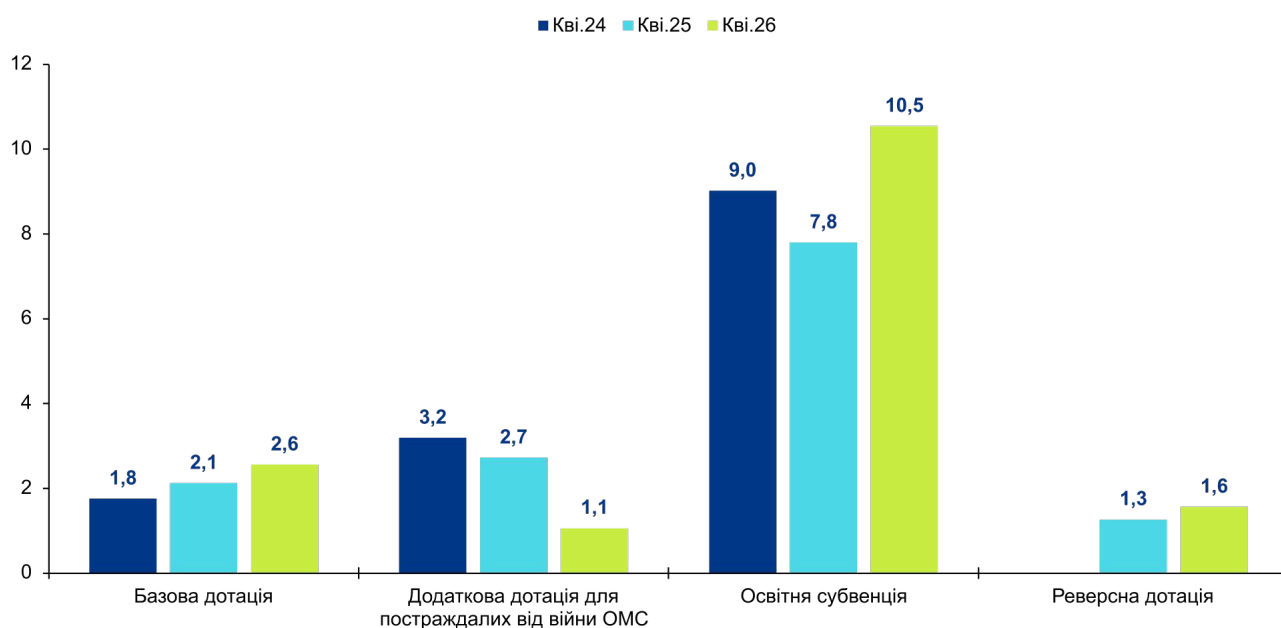
Надходження міжбюджетних трансфертів у квітні 2026 (млрд грн) та їхнє зростання до квітня 2025, %

Джерело: Мінфін, OpenBudget

РИСУНОК 4.

Надходження основних міжбюджетних трансфертів до місцевих бюджетів та вилучення до державного бюджету за квітень 2024-2026 років, млрд грн

Джерело: Мінфін, OpenBudget

Реверсну дотацію в квітні 2026 року перераховано з 207 місцевих бюджетів (4 обласних, 73 міських громад, 40 селищних громад, 90 сільських громад) до державного бюджету на суму 1,6 млрд грн, що на 23,9% більше, ніж за квітень 2025 року.

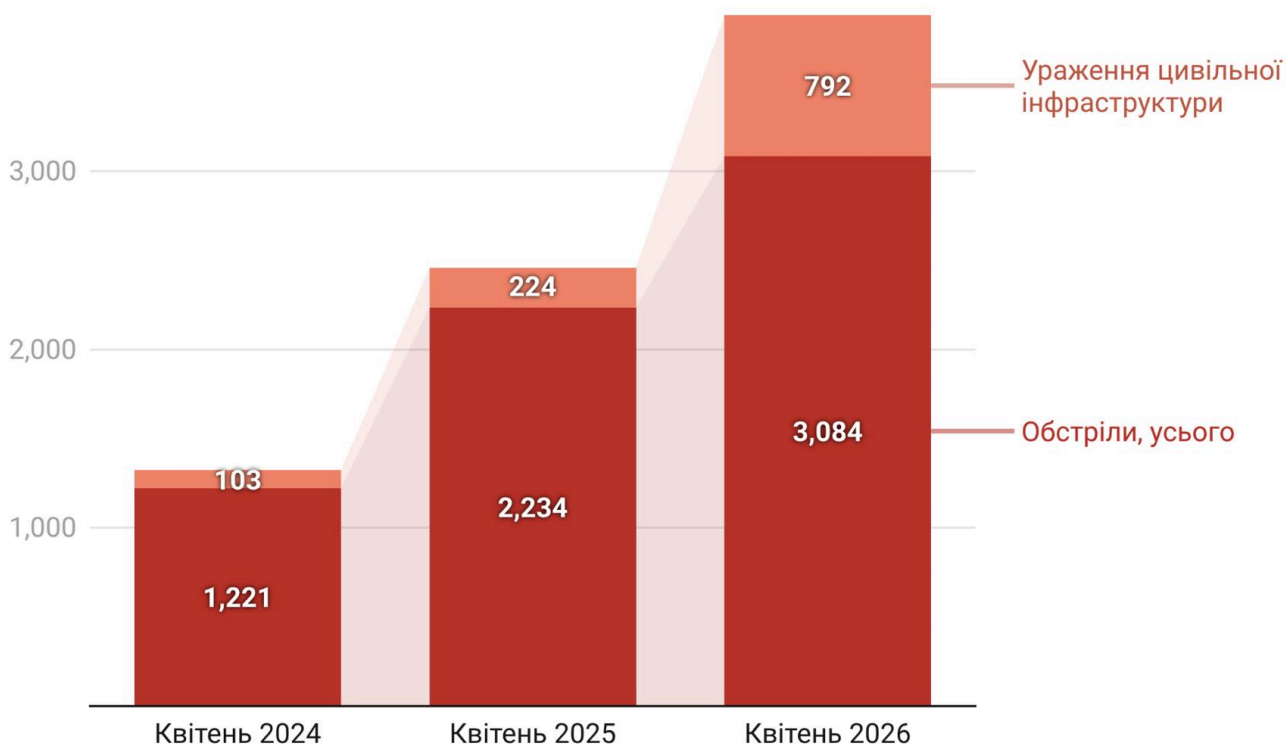
БЕЗПЕКОВА СИТУАЦІЯ В ГРОМАДАХ: СТАН І ДИНАМІКА

У квітні 2026 року війна стала для неокупованих громад² не лише інтенсивнішою, а й помітно більш руйнівною для цивільної інфраструктури. За даними ACLED, у неокупованих громадах було зафіксовано **3 084 обстріли та 792 ураження цивільної інфраструктури**. Порівняно з березнем 2026 року кількість обстрілів виросла на **12%**, тоді як кількість уражень цивільної інфраструктури збільшилася на **28,8%**. В квітні удари частіше перетворювалися на інфраструктурні та цивільні втрати для громад.

Порівняно з квітнем 2024 року обстрілів стало більше у **2,5** раза, а уражень цивільної інфраструктури – майже у **7,7** раза. Порівняно з квітнем 2025 року кількість обстрілів виросла на **38%**, а кількість уражень інфраструктури – більш ніж утричі, на 253.6%.

РИСУНОК 5.

Динаміка обстрілів та уражень цивільної інфраструктури в громадах у квітні 2024-2026 років, од.

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

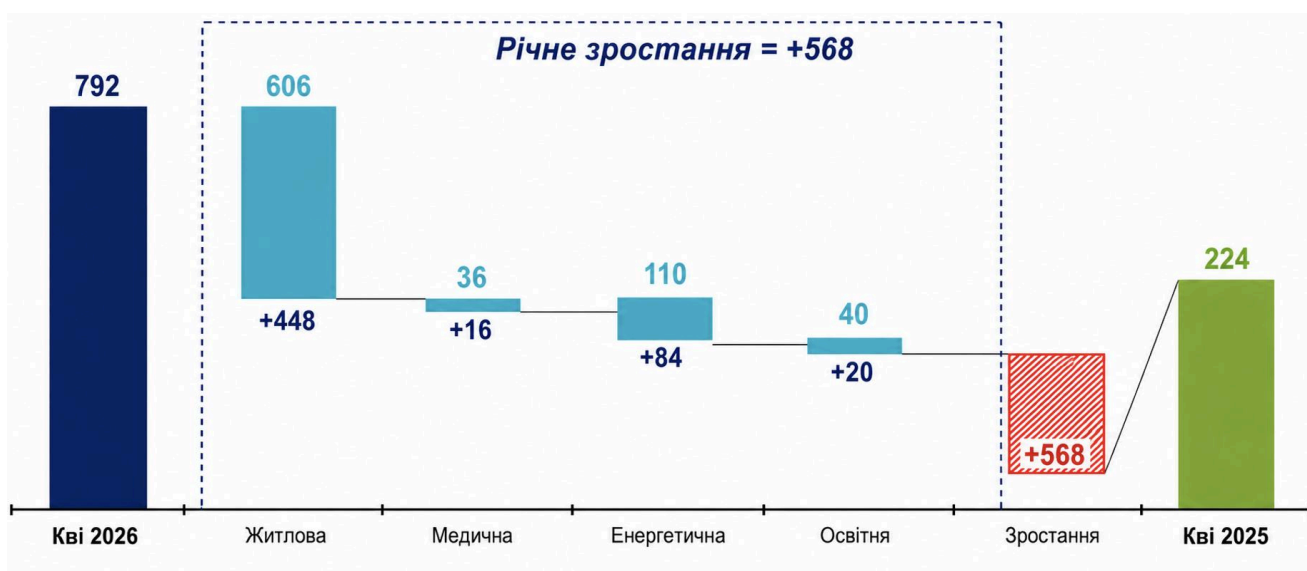
² Аналіз неокупованих громад, в т.ч. прифронтових (згідно з Постановою КМУ від 6 грудня 2022 року №1364)

Головна зміна квітня – ще більше домінування повітряних і дронів ударів. У березні 2026 року на них припадало **80,2%** загальної кількості ударів, в квітні їхня кількість виросла до **2 609**, а частка – до **84.6%**. Натомість артилерійські, мінометні та ракетні обстріли скоротилися з **544** у березні до **475** у квітні. Війна на місцевому рівні дедалі менше виглядає як класичне прифронтове артилерійське виснаження і дедалі більше – як широка повітряно-дронна кампанія, ймовірно, через знищення та виснаження російської артилерії.

Квітень знову був насамперед місяцем житлових втрат. Із **792** зафіксованих уражень цивільної інфраструктури 606 припали на житлові об'єкти. На енергетику припало ще **110** випадків, освітню інфраструктуру – **40**, медичну – **36**. Основний матеріальний слід війни й далі проходить через повсякденний простір життя громад – будинки, квартали, локальні мережі, базову інфраструктуру.

РИСУНОК 6.

Ураження цивільної інфраструктури у квітні 2025-2026 років, од.

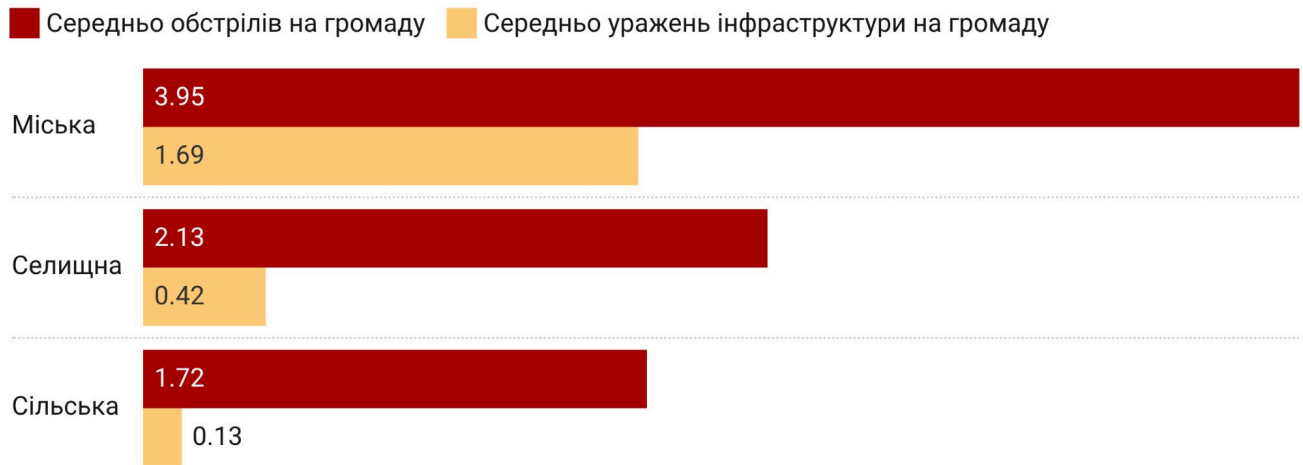
Джерело: ACLED, KSE

Найбільше порівняно з квітнем 2025 року виросли ураження енергетичної та житлової інфраструктури. Кількість пошкоджень житлових об'єктів збільшилася на **283,5%**. Ураження енергетичної інфраструктури зросли на **323,1%**, освітньої – з **20** до **40** випадків, медичної – з **20** до **36**.

Міста залишаються головним простором втрат, але ураження виходять за їхні межі. Найбільший матеріальний тягар війни несуть міста, де вища щільність житла, критичної інфраструктури, освітніх і медичних об'єктів. У квітні 2026 року на них припало **1 302** обстріли та **558** уражень цивільної інфраструктури. Це **42,2%** усіх обстрілів, але **70.5%** усіх уражень інфраструктури в громадах.

РИСУНОК 7.

Середня кількість обстрілів та ураження інфраструктури за типом громади у квітні 2026, од. (інтерактивна мапа)

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Прифронтові громади³ залишаються головною зоною безпекового навантаження. У квітні 2026 року на 194 прифронтові неокуповані громади припало 2 843 обстріли або 92,2% усіх зафіксованих випадків та 656 уражень цивільної інфраструктури або 82,8% усіх втрат. У середньому це 14,7 обстрілів і 3,4 ураження інфраструктури на одну прифронтову громаду. Саме тут війна має найбільш щільний, повторюваний і виснажливий характер

ТАБЛИЦЯ 1.

Кількість обстрілів та уражень цивільної інфраструктури

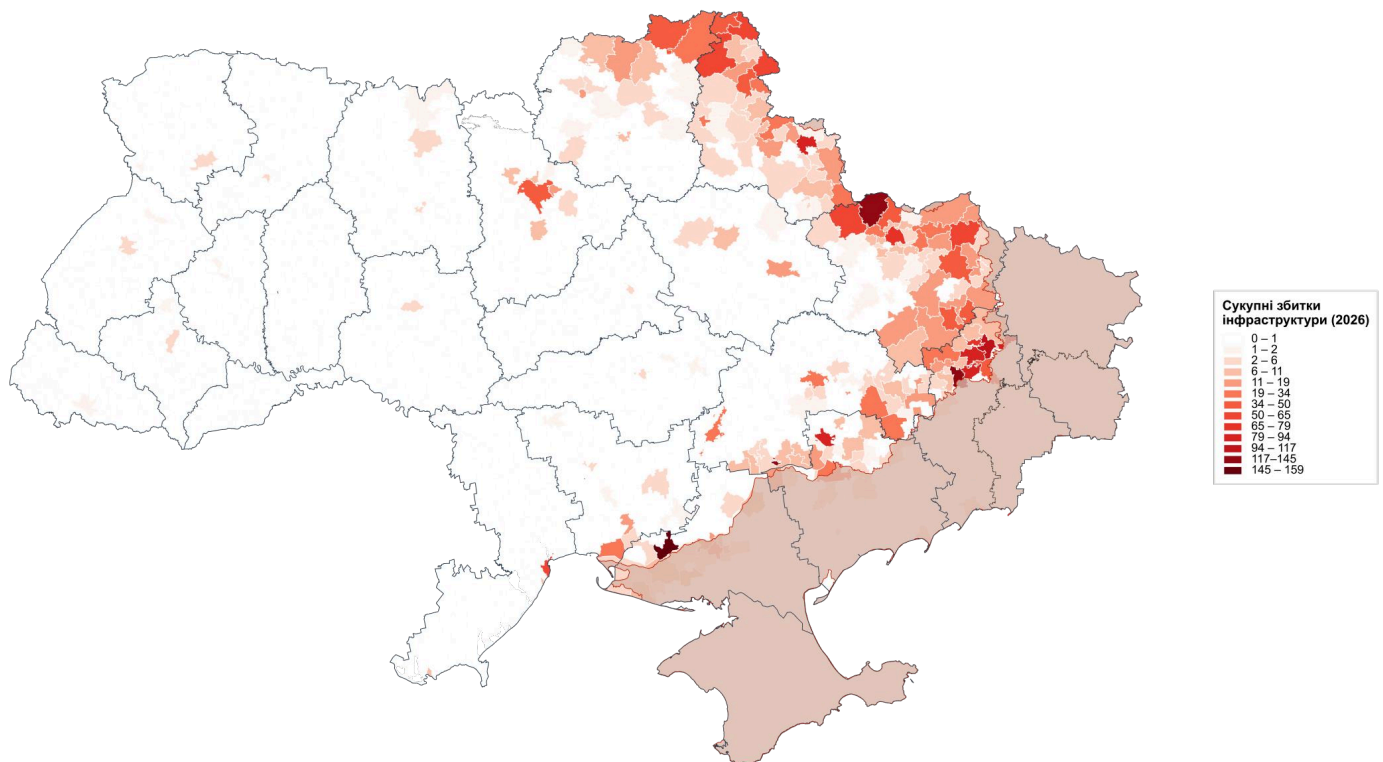
Тип території	К-ть громад	Обстріли		Зміна	Ураження		Зміна
		Квітень 2025	Квітень 2026		Квітень 2025	Квітень 2026	
Прифронтові	194	2 111	2 843	+34.7%	165	656	+297.6%
Інші	1 082	123	241	+95.9%	59	241	+130.5%

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Серед громад, які не є прифронтовими у квітні 2026 року найбільше обстрілів було зафіксовано у Чернігівській громаді – 15, Полтавській – 13, Дніпровській – 12, Києві – 10, Криворізькій – 7, а також Миколаївській громаді Сумської області – 7. За кількістю уражень цивільної інфраструктури найбільше постраждали Дніпровська – 11 випадків, Полтавська – 9, Конотопська і Чернігівська – по 8, Криворізька і Київ – по 5.

³ Згідно з Постановою КМУ від 6 грудня 2022 року №1364

Інтенсивність ураження інфраструктури у квітень 2026 року (інтерактивна мапа)

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Херсонська і Запорізька області залишаються регіонами найвищої інтенсивності обстрілів. У квітні 2026 року найбільше інцидентів було зафіксовано у Херсонській області – 1 006, Запорізькій – 480, Сумській – 392, Чернігівській – 306, Харківській – 297, Дніпропетровській – 246 та Донецькій – 224. Загалом на ці сім областей припало 95,7% усіх обстрілів у громадах. Середнє навантаження на одну громаду було найбільшим у Херсонській області – 59.2 обстрілу на громаду, решті "дісталось" дещо менше: Запорізькій – 26.7, Донецькій – 20.4, Сумській – 8.7 та Харківській – 6.5. За кількістю уражень цивільної інфраструктури лідували Харківська область – 213 випадків, Сумська – 180, Донецька – 108, Дніпропетровська – 83, Чернігівська – 47, Херсонська – 37 та Запорізька – 32.

На десять найбільш уражених громад припало 34.1% усіх зафіксованих обстрілів у неокупованих громадах (1 052 обстріли). Найбільше інцидентів було зафіксовано у Білозерській громаді Херсонської області – 192, Херсонській – 158, Семенівській громаді Чернігівської області – 114, Дар'ївській – 102, Тягинській – 95, Новоолександрівській – 84, Тернуватській громаді Запорізької області – 81, Станіславській – 81, Преображенській – 73 та Милівській – 72. У багатьох із цих громад висока кількість атак не супроводжувалася пропорційно високим рівнем зафіксованих інфраструктурних втрат, що підкреслює різницю між інтенсивністю обстрілів і прямим матеріальним ефектом.

СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАД

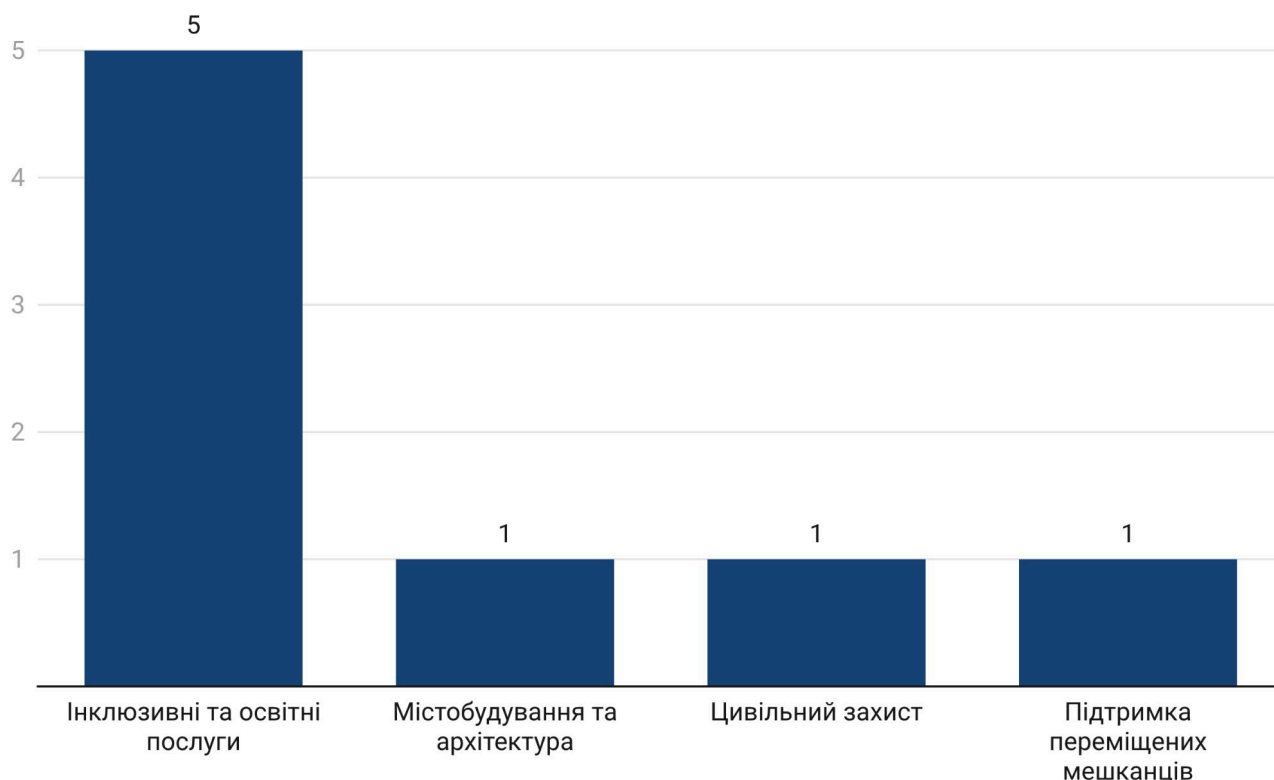
МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У квітні 2026 року до реєстру договорів про співробітництво територіальних громад було внесено 8 нових договорів. Це менше, ніж у березні (11), лютому (14) та січні (31), однак зміст квітневих угод є показовим: громади використовують співробітництво насамперед для підтримки базових послуг – освіти, інклюзії, цивільного захисту, містобудування та допомоги переміщеним мешканцям.

У квітні не було зареєстровано нових угод у формі спільних проектів. Натомість 5 договорів стосувалися делегування виконання окремих завдань, а ще 3 – спільного фінансування та утримання комунальних установ. Для громад це означає можливість не створювати окрему інституцію там, де це фінансово або кадрово складно, а скористатися вже наявною спроможністю сусідньої громади. Для донорів та держави така тенденція показує важливий сигнал: підтримувати варто не лише певні об'єкти в окремих громадах, а спільні рішення для кількох сусідніх територій. Один ліцей, інклюзивно-ресурсний центр, медична чи соціальна послуга можуть працювати не для однієї громади, а для ширшої мережі мешканців. Саме така логіка робить децентралізацію як реформу більш ефективною: громади не замикаються у власних межах, а вчать триматися разом, зберігати послуги, не втрачати людей і не доходити до стану, коли завтра їхню неспроможність доведеться вирішувати адміністративним об'єднанням.

РИСУНОК 9.

Тематика договорів міжмуниципального співробітництва в квітні 2026 року, од.

Джерело: KSE на основі даних Міністерства громад та територій

Освіта та інклюзивні послуги стали головною темою квітневого співробітництва. У цій сфері міжмуніципальна модель може бути найбільш практичною, оскільки не кожна громада здатна самостійно надавати повний набір таких послуг, але кілька громад разом можуть забезпечити до них доступ. Так, у Нікопольському районі Дніпропетровщини спільне фінансування інклюзивно-ресурсного центру (це установа для підтримки дітей з особливими освітніми потребами віком 2-18 років) має очевидну безпекову потребу: громади, які живуть під постійними обстрілами, об'єднують ресурси, щоб не втратити доступ до спеціалізованої освітньої послуги. У Полтавській, Закарпатській та Одеській областях менші або сільські громади не намагаються дублювати складні освітні послуги у себе, а співпрацюють із сильнішим сусіднім центром. Інший тип співпраці можна побачити в договорах громад з Донеччини та Херсонщини. Тут співпраця пов'язана з фронтом, евакуацією або окупацією. У цих областях це спосіб зберегти управлінську присутність і підтримувати зв'язок із мешканцями навіть тоді, коли громада фізично не може повноцінно працювати на своїй території.

Кадровий дефіцит і складність управлінських функцій підштовхують громади до делегування повноважень сильнішим партнерам. У квітні Колодяжненська і Велицька громади зареєстрували співробітництво у сфері містобудування та архітектури. Ця модель не випадкова: ще в [попередніх публічних матеріалах](#) Колодяжненської громади йшлося, що Велицька громада делегує окремі завдання сектору містобудування та архітектури Колодяжненській раді, фактично отримуючи доступ до профільної експертизи, яку складно фінансувати в малих сільських громадах. Інший приклад — співпраця Іркліївської громади та Шахівської сільської військової адміністрації щодо цивільного захисту. Тут договір накладається на вже наявне партнерство [в межах ініціативи «Пліч-о-пліч»](#): у 2025 році громади підписали меморандум, а під час візиту партнери знайомилися з роботою пожежно-рятувальної команди Центру безпеки громадян у Шахівській громаді. Тобто ця угода — це перехід від гуманітарної та символічної підтримки до більш функціональної співпраці у сфері безпеки й цивільної оборони. Такі угоди важливі не менше, ніж інфраструктурні проекти, адже вони дозволяють громадам підтримувати функції, без яких неможливе планування відновлення, управління територією чи реагування на безпекові ризики.

Більшість квітневих договорів залишаються локальними, але саме ця локальність робить співробітництво практичним і швидким — із 8 нових договорів 7 були укладені між громадами в межах однієї області й переважно одного району.

Окремої уваги заслуговує співпраця спрямована на підтримку переміщених мешканців і громад. Договір між Горностаївською та Рубанівською військовими адміністраціями щодо [створення і забезпечення](#) функціонування Центру допомоги херсонцям "Вільні Разом" (за прикладом [такого ж у Житомирі](#)) у Житомирській області — це не просто спільне утримання установи. Таке співробітництво має на меті допомагати громаді залишатися присутньою для своїх мешканців навіть тоді, коли частина людей перебуває далеко від рідної території. Для релокованих, окупованих або постраждалих громад підтримка соціальних зв'язків, консультації, допомога та комунікації з населенням, що перебуває в різних місцях, — окрема важлива частина роботи.

Квітневі договори підсвічують три напрями, де міжмуніципальне співробітництво має найбільший потенціал для масштабування:

- спільне утримання спеціалізованих послуг, насамперед інклюзивних, освітніх, соціальних і медичних;
- делегування складних управлінських функцій, зокрема містобудування, цивільного захисту, публічних закупівель, проектного менеджменту та підготовки документів для відновлення;

- підтримка переміщених мешканців і релокованих громад, де співробітництво може стати каналом для збереження зв'язку між місцевою владою та людьми.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

За даними Мінрозвитку, з 1 квітня по 1 травня 2026 року зареєстрували лише дві угоди/ меморандуми про міжнародне територіальне співробітництво: угоду Тячівської громади Закарпатської області з комуною Секелешені з Румунії та угоду Скалатської і Новоодеської громад з гміною Біштинек у Польщі. Перша угода має дуже широку рамку – від місцевого самоврядування, економіки, освіти й культури до цивільного захисту, довкілля, сільського розвитку та охорони здоров'я. Друга фокусується на освіті, медицині, інвестиціях, розвитку ділової активності, культурі, туризмі та спорті.

Ці два меморандуми показують дві різні логіки міжнародної співпраці: прикордонну і мережеву. Тячівська угода з румунським партнером природна для Закарпаття, де міжнародне співробітництво часто виростає з географічної близькості, спільних регіональних інтересів і потреби працювати з транскордонними викликами. Натомість угода Скалатської і Новоодеської громад з польською гміною Біштинек цікава тим, що об'єднує одразу дві українські громади з різних областей навколо одного міжнародного партнера. Це вже не класична модель "одна громада – одне місто-побратим", а спроба будувати ширшу мережу співпраці, де іноземний партнер може стати "точкою опори" для кількох українських громад одночасно.

В офіційному реєстрі є не всі угоди про міжнародне партнерство. По-перше, хоча реєстрація угод обов'язкова, санкцій за невиконання цієї норми немає, тому інколи громади реєструють угоди із запізненням або не реєструють узагалі. По-друге, деякі партнерства відбуваються без підписання офіційних угод. Наприклад, 30 квітня [Житомир і британський Херефорд](#) оголосили про побратимство. Угода передбачає співпрацю у відновленні, освіті, культурі, спорті та економічній сфері. [Вінниця у квітні оголосила про партнерство зі шведським Гельсінгборгом](#) із фокусом на інновації, безпеку, освіту, науку, культуру, стійкість громади та подолання психологічних травм після війни.

Часто міжнародна співпраця спершу існує як допомога, контакти й практичні проекти, й лише згодом стає формальною угодою. Наприклад, [Миколаївська громада Львівської області повідомила](#), що польське місто Ілава офіційно закріпило партнерські відносини з громадою, хоча фактична співпраця тривала вже кілька років і включала передачу пожежного автомобіля, двох пасажирських автобусів та гуманітарних вантажів. [Лановецька громада 20 квітня провела онлайн-зустріч](#) із Широківською громадою та муніципалітетом Центар із Північної Македонії щодо можливого тристороннього співробітництва в межах проекту "Пліч-о-пліч".

Головний висновок для громад простий: міжнародне партнерство не треба шукати лише "десь далеко" і не обов'язково будувати його за класичною схемою "одна громада – одне місто-побратим". Прикордонні громади можуть шукати партнерів буквально поруч – через кордон, як Тячівська громада з румунською громадою Секелешені. А громади з різних областей можуть об'єднуватися навколо одного іноземного партнера, як-от Скалатська і Новоодеська громади у співпраці з польською гміною Біштинек.